

**UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU
INSTITUTUL DE ORGANIZARE A STUDIILOR DOCTORALE ȘI
POSTDOCTORALE**

Domeniul de abilitare: Economie

TEZĂ DE ABILITARE

**Ocuparea și șomajul în România.
Impactul educației asupra șomajului și a creșterii economice**

**Conf. univ. dr. Daniela-Emanuela DĂNĂCICĂ
Facultatea de Științe Economice
Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu**

**Sibiu
2023**

Rezumat

Teza de abilitare intitulată *Ocuparea și șomajul în România. Impactul educației asupra șomajului și a creșterii economice*, prezintă cele mai importante etape din evoluția carierei mele profesionale, precum și cele mai reprezentative rezultate obținute după primirea titlului științific de doctor (2009). Direcțiile de cercetare asumate și abordate pe parcursul celor 14 ani de activitate, de la momentul obținerii titlului de doctor și până în prezent, sunt complexe, de actualitate și inovatoare, atât ca subiect de cercetare analizat, abordare metodologică, dar mai ales ca impact al rezultatelor obținute pentru sfera politicilor socio-economice.

Dezechilibrele pieței muncii, precum șomajul, sub-ocuparea, dar și interdependența dintre educație, șomaj și creștere economică sunt probleme importante atât pentru societățile dezvoltate, cât mai ales pentru societățile în curs de dezvoltare, ce necesită o atenție specială din partea cercetătorilor. Ca o continuare firească a preocupărilor din perioada studiilor doctorale, cercetările realizate după obținerea titlului de doctor (2009) au abordat aspecte legate de efectul factorilor ce influențează duratele de șomaj, destinațiile de ieșire din șomaj și hazardul (re)angajării în România, efectul educației asupra probabilității de (re)angajare, disparități de gen privind durata șomajului și destinațiile de ieșire din șomaj pe piața muncii din România, determinanți ai duratelor de șomaj și ai hazardului (re)angajării populației tinere, modele econometrice avansate cu aplicabilitate în modelarea variabilelor specifice pieței muncii, ocupării și șomajului, integrarea pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități, determinanți ai migrației externe a persoanelor înregistrate ca șomeri în România, șomajul și ocuparea forței de muncă cu studii superioare, precum și legătura dintre educație, șomaj și creștere economică. Studiile efectuate au un pronunțat caracter interdisciplinar și un grad ridicat de complexitate, fiind primele de acest tip pentru România.

Teza de abilitare este structurată în două părți, urmând un algoritm specific, gândit astfel încât fiecare direcție de cercetare prezentată să evidențieze un moment al dezvoltării mele profesionale. Prima parte, intitulată *Realizări științifice, profesionale și academice*, debutează cu o scurtă prezentare introductivă a parcursului meu profesional. Cea de-a doua secțiune a acestei prime părți a tezei de abilitare prezintă activitatea mea științifică, de la momentul obținerii titlului de doctor (2009) și până în prezent. În cadrul acestei secțiuni sunt descrise cinci direcții de cercetare principale (axe), asupra cărora mi-am îndreptat atenția, și anume:

- Axa de cercetare 1: Cercetări privind efectul factorilor ce influențează duratele de șomaj și destinațiile de ieșire din șomaj în România. Impactul educației asupra hazardului (re)angajării;
- Axa de cercetare 2: Determinanți ai duratelor de șomaj și ai hazardului (re)angajării populației tinere – cazul României și al Ungariei;
- Axa de cercetare 3: Integrarea pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități;
- Axa de cercetare 4: Determinanți ai migrației externe a șomerilor din România;
- Axa de cercetare 5: Educație, șomaj și creștere economică.

Aceste cinci axe de cercetare sunt prezentate prin intermediul a cinci subsecțiuni distincte, în cadrul secțiunii 2 a primei părți a tezei de abilitare. Fiecare din aceste cinci subsecțiuni are o structură algoritmică, urmărind: prezentarea stadiului cunoașterii privind subiectul abordat, evidențierea importanței direcției de cercetare respective și motivarea alegerii ei, prezentarea lucrărilor științifice publicate și descrierea succintă a celor mai importante rezultate obținute.

Prima axă de cercetare, intitulată *Cercetări privind efectul factorilor ce influențează duratele de șomaj și destinațiile de ieșire din șomaj în România. Impactul educației asupra hazardului (re)angajării*, descrisă în secțiunea I.2.1 a tezei de abilitare, prezintă idei și rezultate obținute în urma continuării studiilor realizate în perioada programului de pregătire doctorală. După finalizarea studiilor doctorale (2009), am obținut prin concurs o poziție de cercetător postdoctoral la Institutul Național de Cercetări Economice “Costin C. Kirițescu”, Academia Română, pentru o durată de 24 de luni. Una dintre direcțiile de cercetare urmărite în cadrul acestui program de studii postdoctorale a fost estimarea efectului factorilor ce influențează duratele de șomaj, destinațiile de ieșire din șomaj și hazardul (re)angajării în România, cu ajutorul modelelor econometrice specifice. Am dorit astfel să investighez ce se ascunde în spatele duratelor de șomaj înregistrate în România, de ce unii indivizi au o durată de șomaj mai mare și o destinație diferită la ieșirea din șomaj, comparativ cu alții, care este efectul unor factori specifici asupra duratelor de șomaj și a destinațiilor de ieșire din șomaj și, ce rol joacă educația asupra duratei șomajului și a hazardului (re)angajării indivizilor analizați. Analiza empirică a avut la bază un set de date ce a cuprins 2.376.253 de durate de șomaj înregistrate la Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), în perioada 1 ianuarie 2008-31 decembrie 2010. Rezultatele obținute au fost prezentate în lucrarea de cercetare postdoctorală intitulată *Cercetări privind impactul factorilor ce influențează durata șomajului și probabilitatea (re)angajării în România*, apreciată de către comisia de examinare cu calificativul *Exceptional*, și publicate ca articole științifice în patru jurnale WoS Core Economics, în jurnale BDI și în volume indexate ISI Proceedings, precum și într-o monografie de specialitate. Diseminarea rezultatelor s-a realizat și prin prezentarea acestora la conferințe științifice internaționale.

Cea de-a doua axă de cercetare, *Determinanți ai duratelor de șomaj și ai hazardului (re)angajării populației tinere - cazul României și al Ungariei*, descrisă în secțiunea I.2.2, este rezultatul unei etape importante din cariera mea profesională, și anume realizarea a două stagii de cercetare postdoctorală, la Austrian Institute of Economic Research (WIFO) Viena și la Universitatea Corvinus din Budapesta. La momentul realizării acestor cercetări, rata șomajului populației tinere (15-29 de ani) era peste media Uniunii Europene (UE) atât în România, cât și în Ungaria. Așa cum Gurbuzer și Koseleci (2008), Dănăcică (2013) și Dănăcică (2014) subliniază, o primă experiență negativă poate afecta pe termen lung integrarea tinerilor pe piața muncii. Întreruperea ciclului normal pregătire școlară-angajare determină pierderea progresivă a cunoștințelor și a aptitudinilor dobândite în perioada studiilor, duce la deprecierea imaginii și a respectului de sine, la excluziune socială și la o pierdere semnificativă a unei părți din forța de muncă în care s-a investit și care rămâne neutilizată. Șomajul populației tinere este o problemă complexă și extrem de importantă atât pentru individ, cât și pentru societate.

Analiza empirică a avut la bază două seturi de date, unul pentru România, ce a conținut 806.545 de durate de șomaj aparținând indivizilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 29 de ani, înregistrați în evidența ANOFM în perioada 1 ianuarie 2008-31 decembrie 2010, și unul pentru Ungaria, cu 150.478 de durate de șomaj aparținând tinerilor cu vârsta cuprinsă între 19 și 29 de ani, înregistrate la Biroul Național pentru Ocupare Ungaria, în perioada 1 ianuarie 2004-31 decembrie 2008, și care au data de încheiere a duratei șomajului cuprinsă între 1 ianuarie 2006-31 decembrie 2008. Efectul factorilor ce influențează duratele de șomaj, destinațiile de ieșire din șomaj și hazardul (re)angajării a fost analizat atât pentru România, cât și pentru Ungaria, cu ajutorul estimatorului Kaplan-Meier și a modelului semi-parametric cu hazard proporțional Cox, într-o abordare cu riscuri multiple. Rezultate au fost prezentate în lucrarea de cercetare postdoctorală intitulată *Cercetări privind impactul factorilor ce influențează durata șomajului și*

probabilitatea (re)angajării în România și publicate într-o monografie de specialitate, precum și în articole indexate WoS Core Economics și ISI Proceedings.

Cea de-a treia axă de cercetare, *Integrarea pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități*, prezentată în secțiunea I.2.3, prezintă preocupările mele legate de ocuparea și șomajul indivizilor vulnerabili, afectați de dizabilitate. Persoanele cu dizabilități sunt un grup special, supus riscului social, fiind frecvent nevoite să înfrunte bariere de ordin fizic, organizațional, economic și social, în efortul lor de a se integra în viața comunităților din care fac parte. Combaterea discriminării și îmbunătățirea calității vieții indivizilor cu dizabilități au fost și sunt preocupări majore ale societăților, precum și ale organizațiilor internaționale și naționale. Totuși, în ciuda acestor eforturi, integrarea socială și pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități rămâne o provocare uriașă pentru toate societățile, fie dezvoltate, fie în curs de dezvoltare (Dănăcică, 2023).

Studiile ce se circumscriu acestei direcții de cercetare au fost realizate pe parcursul programului de cercetare postdoctorală și ulterior. Astfel, am analizat un set de date format din 3.335 de durate de șomaj aparținând unor persoane cu dizabilități, înregistrate ca șomeri la ANOFM, în perioada 1 ianuarie 2008-31 decembrie 2010, un set de date format din 123 de durate de șomaj, aparținând indivizilor cu studii superioare afectați de dizabilități, înregistrați în evidența ANOFM ca șomeri, în perioada 1 ianuarie 2014-31 octombrie 2017, precum și un set de date format din 131 de durate de șomaj, aparținând șomerilor afectați de dizabilități, cu studii superioare, care au ieșit din evidența ANOFM în perioada 1 ianuarie 2017-30 iunie 2019. Pentru setul de date doi și trei, am avut și informații legate de tipul dizabilității indivizilor, permițându-mi astfel să investighez efectul tipului dizabilității asupra duratelor de șomaj, a destinațiilor de ieșire din șomaj și a hazardului (re)angajării acestora. Studiile realizate au fost primele de acest tip pentru România atât ca subiect de cercetare, cât și ca abordare metodologică utilizată. Rezultatele obținute au fost prezentate la conferințe internaționale și publicate într-un articol indexat WoS Core Economics și într-un articol indexat BDI.

Cea de-a patra axă de cercetare prezentată, intitulată *Determinanți ai migrației externe a șomerilor din România* este descrisă în secțiunea I.2.4 a tezei de abilitare. Migrația externă definitivă a forței de muncă, în general, și a forței de muncă înalt calificate, în special, este o externalitate negativă pentru România, cu consecințe dramatice în plan economic și social. Cercetarea realizată a presupus analiza a 9.164 de durate de șomaj aparținând indivizilor ce au ieșit din evidența ANOFM în perioada 1 ianuarie 2017-28 iunie 2019, din cauza plecării în afara țării, pentru o durată mai mare de 3 luni sau mai mică de 3 luni. Ca abordare metodologică, am utilizat estimatorul Kaplan-Meier și modelul Cox cu hazard proporțional într-o abordare cu două riscuri. Rezultatele obținute au fost prezentate detaliat într-un articol publicat în jurnal indexat WoS Core Economics.

Ultima axă de cercetare, cea de-a cincea, intitulată *Educație, șomaj și creștere economică*, descrisă în secțiunea I.2.5 a tezei de abilitare, abordează un subiect de interes major pentru literatura economică, și anume legătura dintre educație, șomaj și creștere economică. După obținerea titlului de doctor (2009), în perioada studiilor postdoctorale și ulterior, mi-am concentrat atenția asupra analizei legăturii dintre educație, în general, și educația superioară, în particular, asupra creșterii economice, precum și a unei potențiale relații de echilibru dinamic, pe termen lung și/sau scurt, dintre educația superioară și șomaj, în România. Ca abordare econometrică, am utilizat modelul VAR, modelul ARDL, testarea staționarității seriilor de timp cu ajutorul procedurii Augmented Dickey-Fuller (ADF), precum și alte tehnici econometrice specifice analizei co-integrării și cauzalității seriilor cronologice. Rezultatele obținute au fost publicate în două articole indexate WoS și prezentate la conferințe științifice internaționale.

În partea a doua a tezei de abilitare este descris planul de dezvoltare al carierei profesionale, științifice și academice. Două direcții au fost urmărite, prezentarea celor mai importante etape din cariera profesională anterioară și prezentarea viziunii mele asupra dezvoltării carierei universitare viitoare, după obținerea abilitării.

Teza de abilitare se încheie cu prezentarea *Bibliografiei* și a *Anexelor* corespunzătoare.